
ELŐSZÓ

A *Geoszférák 2013* címet viselő kötet a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Földrajzi és Földtani Tanszékcsoportjának gondozásában megjelenő *GeoLitera* tudományos könyvsorozat *Geoszférák* időszaki kiadványának immár az ötödik könyve. E könyvek az egyetem Földtudományok Doktori Iskolájának és a Környezettudományi Doktori Iskola Környezeti geográfia programjának tudományos eredményeit hivatottak összefoglalni, témánként egy-egy könyvfejezetnyi terjedelemben.

Az elmúlt év során, doktori iskolánk keretén belül tizenketten védtek meg sikeresen értekezésüket. A kötet tíz PhD értekezés anyagát tartalmazza – a terjedelmi korlátokra való tekintettel – rövidítve és a lényeges eredményeket kiemelve. A fiatal kutatók mellett társszerzőként ott vannak témavezetőik is, hiszen szerepük megkerülhetetlen a doktori eljárás sikerességében, azaz az eredményes disszertáció elkészítésében és annak megvédésében. A témavezetők közül szeretném kiemelni M. Tóth Tivadar és Mucsi László ez irányú tevékenységét, hiszen mindketten három-három, 2013-ban sikeresen védő fiatal munkáját egyengették.

A témák most is igen változatosak, átölelve a földtudományok széles spektrumát.

Bata Teodóra a földrajztudomány egyik térbeli alapkategóriájának, a tájnak a

pontos lehatárolásával kapcsolatos problémáját járta körül, megalkotva egy olyan új tájfelosztást, mely neutrálisan közelíti meg a tájat, egyesítve a tradicionális (főként domborzati és geomorfológiai formákat figyelembe vevő) és a tájökológiai szemléletű (homogén ökotópok mintázatán alapuló) tájlehatárolás módszertani megközelítéseket.

Benyhe Balázs a szántóföldi művelés és az azt kiszolgáló csatornaépítések formaképző és felszín-átalakító hatásait vizsgálta, melynek során sikerült kimutatnia, hogy a szántás, illetve a csatornák kialakítása és kotrása nagymértékben befolyásolhatja a természetes felszíni lefolyási viszonyokat.

Biró Lóránt a bakonyi mangánérc-bányászat több mint 90 éve alatt felhalmozott adatok feldolgozásából származó új ismereteket tárgyalja, ezeken belül kiemelve az Úrkúti- és az Eplényi-medence újraértelmezett földtani felépítését, valamint a primer oxidos érc genetikájára vonatkozó újabb eredményeket.

Dabi Gergelynek az Ófalu Metamorf Komplexum kőzeteit átmetező érrendszerre irányuló kutatása lehetővé tette a kristályos kőzet együttesben, a földtörténeti múltban zajlott oldatáramlási események rekonstrukcióját, az egyes események földtani összetevőinek megértését.

Dudás Gábor a globális városhierarchia csúcsán elhelyezkedő települések

térkapcsolatait tanulmányozta, légi közlekedési adatokból származtatott gazdasági távolság, valamint időtávolság térképek segítségével. Olyan adatelemzési módszert és GIS alapú térképi ábrázolást dolgozott ki, melyek alkalmasnak bizonyultak az e csúcson elhelyezkedő városok közötti áramlások ábrázolására és térkapcsolataik feltárására.

Fekete József kutatása a Pannon-medence hévizeiben található oldott szerves anyag vizes közegben történő lebomlására és a keletkező aromás vegyületek tulajdonságaira irányult. Ennek során kísérleti körülmények között modellezte a vízben oldódó aromás szerves vegyületek képződését, és ezt összehasonlította a hévizekben mért aromás szerves alkotók mennyiségi és minőségi elemzésének eredményeivel.

Fiser-Nagy Ágnes vizsgálata a Pannon-medence mozaikos kristályos aljzatában rejlő repedezett tárolókkal kapcsolatos. Kutatása (részletes kőzettani, szerkezeti és kőzetmechanikai elemzések segítségével) a kőzettanilag heterogén aljzat különböző szerkezeti egységei közötti térbeli kapcsolatok megértésére, valamint a hidradinamikai viselkedésben játszott szerepének felfedezésére irányult.

Henits László az egységes térbeli és spektrális tulajdonsággal rendelkező Landsat felvételeket felhasználva, a – különböző időpontokra elkészített – frakciós térképek elkészítésével, a beépítettség változását

vizsgálta az 1980-as évektől napjainkig, valamint a mesterséges felszínek aránytérképéből modellezte a hősziget-intenzitás területi eloszlását és időbeli változását.

Mészáros Minucsér a Fruška Gora-hegységben előforduló geohazard, ezen belül a lejtős tömegvonzások térinformatikai elemzésével foglalkozott, elkészítette a mély fekvésű lejtős tömegmozgások kataszterét, osztályozta az azonosított csuszamlásokat és azonosította a leginkább veszélyeztetett térségeket.

Tobak Zalán a saját légi felvételező rendszerrel gyűjtött kis formátumú adatok, illetve a rendelkezésre álló hiperspektrális állományok alapján részletes, sokkategóriás felszínborítás térképezést végzett Szeged kijelölt mintaterületein, melynek során a spektrális információkat felhasználó osztályozó eljárások kibővítésével, térbeli, magassági információk bevonásával tovább növelte a spektrálisan hasonló anyagok osztályozásának megbízhatóságát, valamint egy 22 elemű spektrumkönyvtárat hozott létre.

Remélem, hogy e sokszínű kötetünk ebben az évben is találkozik az érdeklődő Olvasó tetszésével.

Szeged, 2014 áprilisa

Unger János
*a Földtudományok
Doktori Iskola koordinátora*